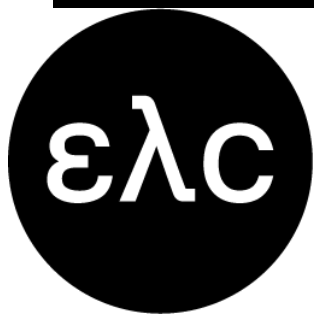

ελculture.gr

Η περιπλάνηση στο «ελληνικό χωριό» μέσα από τον φακό του Wolfgang Bernauer

Η φωτογραφική αποτύπωση του Ελβετού φωτογράφου Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ για ένα χωριό που υπάρχει παντού, μα πάνω απ' όλα μέσα μας

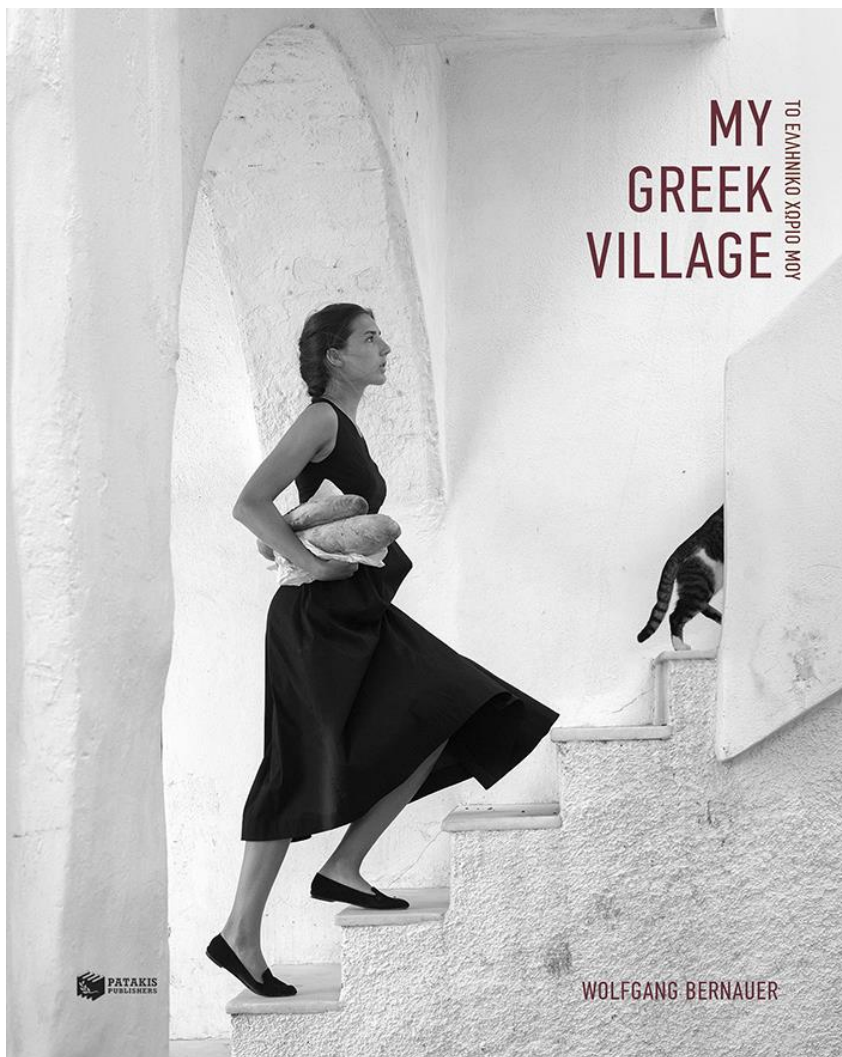
15/09/2025 [Πέπη Νικολοπούλου](#)

Όταν κάποτε αποσυρθώ, ονειρεύομαι να πάρω τους δρόμους που οδηγούν σε κάθε μικρό χωριό της ελληνικής υπαίθρου. Να σταθώ στις γωνιές και στις πλατείες, στα σταυροδρόμια όπου διασταυρώνονται οι ζωές· να αφουγκραστώ όσα έχουν απομείνει και να καταγράψω τα σημάδια μιας μνήμης που δεν σβήνει. Να θυμηθώ τις ρίζες αυτού του τόπου και να τις συνδέσω με τη δική μου ιστορία. Και τότε, να τις φωτογραφίσω, πριν χαθώ κι εγώ. Γιατί κάθε κλικ κουβαλά μέσα του κάτι από την αιωνιότητα της στιγμής, αλλά και την ανάσα του φωτογράφου. Στο φωτογραφικό του λεύκωμα **My Greek Village - Το ελληνικό χωριό μου** (δίγλωσση έκδοση), ο Ελβετός φωτογράφος **Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ** περπατάει στα ίδια σοκάκια, στέκεται στις ίδιες πλατείες, συνομιλεί με τους ίδιους ανθρώπους που συνθέτουν τον μικρόκοσμο του χωριού. Με βλέμμα τρυφερό, μας παραδίδει μια ολόκληρη αφήγηση για την ψυχή της ελληνικής υπαίθρου, που μοιάζει να είναι όχι μόνο ελληνική αλλά πανανθρώπινη.

Ξεφυλλίζοντας το βιβλίο, οι εικόνες συνομιλούν με τις λέξεις του ίδιου του φωτογράφου:

«Μυρίζει καπνό, καμένο ξύλο. Ο δυνατός βοριάς έφερε και πάλι το κρύο στα βουνά...». Στιγμιότυπα από το καφενείο, τη σόμπα γύρω από την οποία μαζεύονται οι άνδρες· από τα σφυριά του μαχαιροποιού· από το κρεοπωλείο, το κουρείο, την πλατεία με τις παιδικές φωνές· από τα σοκάκια, όπου οι αγρότες επιστρέφουν με τα μουλάρια τους. Ένας μικρόκοσμος που συντίθεται σαν μωσαϊκό, λιτός και μεγαλοπρεπής μαζί.

Όπως γράφει ο **Μαρκ Σβίττερ** στην εισαγωγή του βιβλίου, για πολλούς το ερώτημα της πατρίδας είναι σήμερα ταυτόσημο με το ερώτημα της ταυτότητάς τους. **Πατρίδα είναι εκεί όπου μπορείς να είσαι ο εαυτός σου.** Για τους ανθρώπους του ελληνικού χωριού, όμως, η πατρίδα ορίζεται αλλιώς: είναι το οικείο κομμάτι γης όπου εκτυλίσσεται όλη η ζωή τους. Ριζωμένοι στην ιστορία, στις οικογένειες και στη γη τους, ζουν εκεί όπου γεννήθηκαν, στο σπίτι του χωριού. Τα πρόσωπα των γερόντων κουβαλούν το παρελθόν: τη σκληρή δουλειά, τις δυσκολίες, αλλά και την αγάπη και τη συνοχή μιας κοινότητας αποφασισμένης να αντισταθεί στην αναπόφευκτη αλλαγή. Μια αλλαγή που προχωρά αθόρυβα, σχεδόν ανεπαίσθητα.

Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ – Ο φωτογράφος πίσω από το βλέμμα

Ο Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ δεν ξεκίνησε από τη φωτογραφία. Μετά τις σπουδές ιατρικής ακολούθησε η φωτογραφική κατάρτιση και τα πρώτα του ιστορικά ρεπορτάζ τέχνης. Γρήγορα, όμως, τον κέρδισε η ζωή αλλού, στην ύπαιθρο: στις Άλπεις και στην Ελλάδα. Εκεί εστίασε στην παραδοσιακή καθημερινότητα, στα ήθη, τις γιορτές, τις τέχνες που επιβιώνουν μέσα στον χρόνο.

Η αφετηρία για το μακρόπνοο έργο του *Το ελληνικό χωριό μου* ήταν η παραμονή του στην Όλυμπο της Καρπάθου, το 1996. Όπως ο ίδιος θυμάται:

«Ως νεαρός φοιτητής διάβασα ένα ταξιδιωτικό άρθρο για το Πάσχα σε ένα απομακρυσμένο χωριό στην Κάρπαθο. Λίγους μήνες αργότερα το έζησα κι εγώ· η φιλοξενία, η κατανυκτική γιορτή, η αυθεντική ατμόσφαιρα με συγκλόνισαν. Όταν κοίταξα τις φωτογραφίες αυτών των ημερών, κατάλαβα ότι είχα βρει το θέμα μου: η ζωή του ελληνικού χωριού».

Έκτοτε, ο Μπερνάουερ διέσχισε χιλιάδες χιλιόμετρα σε όλη την Ελλάδα: από τα χωριά της Πίνδου έως τη νότια Πελοπόννησο, από τη Χίο ως την Κρήτη. Κατέγραψε μαρτυρίες και στιγμές, από τον αρτοποιό της Νάξου που θύμιζε τα χρόνια της Κατοχής ως τον υποδηματοποιό που ανακάλυπτε μυστικά κόβοντας γερμανικές μπότες, τη μαγειρίτσα της Πόπης στην Όλυμπο, τη συγκομιδή μαστίχας με τον Αρίστο, τη Φωτεινή στη Χίο και ακόμα παραπέρα. **Για εκείνον, στο κέντρο βρίσκεται πάντα ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος μέσα στο πολιτισμικό του περιβάλλον.**

Η μέθοδός του είναι αυστηρή και λιτή: ευρυγώνιοι φακοί, τρίποδο για να οργανώνει το κάδρο, φειδωλή χρήση του χρώματος, μια αισθητική που θυμίζει τον Ελβετό προκάτοχό του Φρεντερίκ Μπουασονά, που ταξίδεψε στην Ελλάδα στις αρχές του 20ού αιώνα. Στόχος του, όπως λέει, είναι να συμπληρώσει και να επεκτείνει εκείνο το έργο, με τα μέσα της σύγχρονης φωτογραφίας, χωρίς να προδώσει την αυθεντικότητα. «Αν καταφέρω να διευρύνω τη ματιά των ανθρώπων προς αυτή τη μοναδική ευρωπαϊκή κουλτούρα», σημειώνει, «θα έχω εκπληρώσει με το παραπάνω τους στόχους μου».

Κι έτσι, μέσα από το βλέμμα του Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ, αρχίζει ένα ταξίδι στις πιο χαρακτηριστικές γωνίες του ελληνικού χωριού: από το καφενείο και την αγορά ως την ενδοχώρα, την εκκλησία και τη γιορτή. Εκεί όπου οι άνθρωποι, τα αντικείμενα και οι τελετουργίες συνθέτουν ένα μωσαϊκό καθημερινότητας.

Το καφενείο

Στην πλατεία δεσπόζει το καφενείο «Πανελλήνιο». Για πάνω από ενενήντα χρόνια, στέκει σχεδόν ανέγγιχτο από τον εκσυγχρονισμό. Ο Θανάσης, ο ηλικιωμένος ιδιοκτήτης, στέκεται πίσω από τον πάγκο και παρατηρεί τι συμβαίνει γύρω του. Με περηφάνια θυμάται ότι το 1974 ο **Θόδωρος Αγγελόπουλος** γύρισε εδώ σκηνές για τον **Θίασο**. Από τότε, ο χώρος αυτός κουβαλά τη δική του αύρα ιστορίας, αγαπημένος προορισμός για μαθητές και φοιτητές.

Λίγο πιο δίπλα, στη γωνία της πλατείας, βρίσκεται το μικρό καφενείο της Χαρίκλειας. Η φιλοξενία της, τα φωτεινά πρόσωπα των θαμώνων και μια παλιά τσαγιέρα στο ράφι έγιναν αφορμή για μια αυθόρμητη κουβέντα για τη ζωή στην Ελβετία. Η Χαρίκλεια και ο

Παναγιώτης, ενθαρρυνόμενοι από τους φίλους τους, ποζάρουν πρόθυμα μπροστά στην τσαγιέρα, που ένας πρόσχαρος θαμώνας στρέφει επίτηδες προς το μέρος τους.

Η αγορά

Η αγορά είναι η καρδιά του χωριού. **Εδώ οι οικογενειακές επιχειρήσεις στέκουν η μία δίπλα στην άλλη, σαν αλυσίδα που κρατά ενωμένη την κοινότητα.** Ο ήχος από τις σέσουλες που βυθίζονται στα σακιά με το ρύζι, τα φασόλια και τον αρακά, η μυρωδιά του φρέσκου λουκάνικου που φυλάσσεται σε βαρέλια με ελαιόλαδο, τα αυγά της ημέρας· όλα μιλούν για έναν ρυθμό ζωής που παραμένει αυθεντικός.

Στον φούρνο της οικογένειας Βελώνη, το ψωμί δεν είναι μόνο καθημερινή ανάγκη αλλά και ιεροτελεστία. Ο Νίκος, που ανέλαβε την επιχείρηση από τον πατέρα και τον παππού του, μάς μιλά με περηφάνια για το ξύλο ελιάς που δίνει στο ψωμί μοναδική γεύση και για την αρτοσφραγίδα με τα γράμματα ΙΣ-ΧΣ-ΝΙ-ΚΑ που ετοιμάζεται για τη λειτουργία στην εκκλησία. Το καλοκαίρι ο φούρνος ψήνει πάνω από χίλια ψωμιά την ημέρα, ενώ τον χειμώνα μόλις εκατό. Κι όμως, η μυρωδιά του ξυλόφουρνου απλώνεται στην καστροπολιτεία της Νάξου και φέρνει κοντά ντόπιους και ταξιδιώτες.

Λίγο πιο πέρα, ο **Νίκος ο υποδηματοποιός** αφήνει τη δική του σφραγίδα. Για περισσότερα από τριάντα χρόνια φτιάχνει και επισκευάζει παπούτσια. Στα δικά του μοντέλα βρίσκει χαρά και έμπνευση: παραδοσιακές μπότες με σόλες φτιαγμένες από κομμάτια παλιών ελαστικών αυτοκινήτων. Ένα τέχνασμα που έμαθε κάποτε ξηλώνοντας τις μπότες των Γερμανών κατακτητών κι από τότε ανακάλυψε τα μυστικά μιας τέχνης που σήμερα φθίνει.

Κι έπειτα, ο **Παντελής με το ούζο του**. Από το 1901, το απόσταγμα με γλυκάνισο γεμίζει τα ποτήρια και τις μέρες των ανθρώπων του χωριού. Κάποτε, τα μεσημέρια, ο μαρμάρινος πάγκος γινόταν τόπος συνάντησης για ουζάκια με μεζέδες και κουβέντες. Σήμερα ο χώρος λειτουργεί μόνο ως κατάστημα πώλησης, αλλά η μνήμη του παραμένει γεμάτη φωνές και γέλια.

Η αγορά του χωριού, με τον φούρνο, τον υποδηματοποιό, το ούζο και τα μικρά παντοπωλεία, δεν περιορίζεται απλώς σε ένα χώρο συναλλαγής. Είναι τόπος ζωής, που κρατά ακόμη ζωντανή την κοινότητα, όσο κι αν γύρω του αλλάζουν οι καιροί.

Η ενδοχώρα

Τα χωριά της Ελλάδας, χτισμένα άλλοτε από ανάγκη και άλλοτε από πείσμα, βρήκαν τη θέση τους στην ενδοχώρα· μακριά από τις ακτές, για να γλιτώσουν τις πειρατικές επιδρομές, και μέσα σε βουνά και πέτρες, όπου οι άνθρωποι έστησαν ξερολιθιές, καλλιέργησαν τη γη. Η γεωργία μικρής κλίμακας έγινε για αιώνες το θεμέλιο της ζωής.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται. Μετά τη μεγάλη φυγή προς τις πόλεις, πολλά χωράφια ερημώθηκαν. Μα με την οικονομική κρίση, χιλιάδες νέοι επέστρεψαν· καθάρισαν τα παλιά κτήματα των παππούδων, κλάδεψαν ελιές που είχαν μείνει ακαλλιέργητες, άρχισαν βιολογικές καλλιέργειες, ακόμη και εκτροφή σαλιγκαριών ή αναζήτηση τρούφας. Ένα σημάδι ότι η ενδοχώρα, παρά τις πληγές της, μπορεί να ξαναβρεί ζωή.

Εκεί μας συστήνεται η **Ειρήνη**. Από τα χαράματα δουλεύει μαζί με τη μητέρα της και τη γειτόνισσα για την προετοιμασία του Πάσχα. Ο παλιός πέτρινος φούρνος χρειάζεται

ώρες για να ζεσταθεί· πρώτα μπαίνουν τα ψωμιά και τα τυροπιτάκια, έπειτα το πασχαλινό ψητό. Η οικογένεια και η κοινότητα ετοιμάζονται για τη μεγάλη γιορτή. Και λίγο πιο πέρα, ο **Μανόλης**. Νεαρός είχε ενταχθεί στην Αντίσταση· ακόμη και σήμερα φορά τον κεφαλόδεσμο των ανταρτών. Με το εργαστήριο ξυλογλυπτικής του, θυμίζει σε κάθε περαστικό την ιστορία ενός τόπου που έμαθε να στέκεται όρθιος. Η ενδοχώρα στο βλέμμα του Μπερνάουερ μοιάζει με τη στέρεα γη, εκεί όπου ριζώνει η αντοχή.

Η εκκλησία

Στην αγροτική Ελλάδα η εκκλησία παραμένει σημείο αναφοράς· χώρος πίστης αλλά και κοινωνικής συνοχής. Εκεί συναντιούνται οι μνήμες, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου. Στις εικόνες και τις τελετουργίες καταφεύγουν συχνά οι πιστοί για συνομιλία με το υπερβατικό, καταφύγιο για υγεία και προστασία. Ο παπάς, γνώριμη φιγούρα με τα ράσα και το καμηλαύκι, δεν είναι ξένος από την καθημερινότητα· συχνά μοιράζεται τις ίδιες δουλειές, τα ίδια βάρη με τους υπόλοιπους χωριανούς. **Η εκκλησία είναι ο πυρήνας που κρατά ενωμένη την κοινότητα.**

Η γιορτή

Κάθε ελληνικό χωριό έχει τον δικό του εορταστικό παλμό, δεμένο με το θρησκευτικό ημερολόγιο αλλά και με τη συλλογική μνήμη. Το Πάσχα, ο Δεκαπενταύγουστος, οι τοπικές γιορτές. Το επίκεντρο της γιορτής είναι πάντα η εκκλησία ή το παρεκκλήσι. Η προετοιμασία ξεκινά μέρες πριν: η εκκλησία ασπρίζεται, η αυλή καθαρίζεται, σημαιάκια και φωτάκια κρέμονται στα σοκάκια. Η γαλανόλευκη κυματίζει μαζί με τη σημαία του Βυζαντίου. Πλανόδιοι καταφθάνουν με μικροαντικείμενα, παιχνίδια και γλυκίσματα, φέρνοντας μια γεύση πανηγυριού από άλλη εποχή.

Η παραμονή της γιορτής του πολιούχου· ανήμερα, η πανηγυρική Θεία Λειτουργία και η περιφορά των εικόνων διατρέχουν τα σοκάκια, φτάνουν ως τους ελαιώνες και τα χωράφια, για να ευλογηθούν οι άνθρωποι και οι καλλιέργειες.

Κι ύστερα, το χωριό μεταμορφώνεται σε ένα μεγάλο τραπέζι. Οι ψησταριές ανάβουν, το κρέας και τα λουκάνικα μοσχοβολούν, το καλαμπόκι ψήνεται στη θράκα. Οι μουσικοί παίζουν ασταμάτητα, οι συζητήσεις και τα γέλια υφαίνουν τον ήχο της κοινότητας. Ένας κύκλος σχηματίζεται. Ο χορός ξεκινά και συνεχίζεται μέχρι αργά τη νύχτα.

Η λέξη «πανηγύρι» προέρχεται από το «πας» και «αγορά»: συνέλευση όλων. Και πράγματι, η γιορτή είναι αυτό: μια μεγάλη συνάντηση, όπου το χωριό συστήνεται ξανά στον εαυτό του· μέσα στις εκκλησιές, κάτω από τη φλόγα των κεριών, γύρω από τις φωτιές και τους ήχους της μουσικής. **Μια στιγμή συλλογικής μνήμης και χαράς, που κρατά τον τόπο ζωντανό.**

Στο δικό μου όνειρο, το χωριό ήταν πάντα ένας τόπος επιστροφής. Στο έργο του Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ, γίνεται κάτι ακόμη μεγαλύτερο: μια μεταφορά για την ίδια την ανθρώπινη κοινότητα. Για όσα μας κρατούν όρθιους όταν όλα γύρω αλλάζουν. Είναι μια μεταφορά για όλα όσα αναζητούμε: τη συντροφικότητα, την αυθεντικότητα, τη μνήμη, την πίστη σε έναν κοινό βίο. Ένα χωριό που δεν ανήκει μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε κάθε γωνιά του κόσμου όπου οι άνθρωποι πασχίζουν να κρατήσουν ζωντανές τις αξίες τους.

Το λεύκωμα *My Greek Village* – Το ελληνικό χωριό μου (δίγλωσση έκδοση) κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Πατάκη

TAGS:

- [Βόλφγκανγκ Μπερνάουερ](#)
- [Εκδόσεις Πατάκη](#)
- [Το ελληνικό χωριό μου](#)
-

© 2025 - Elculture. All Rights Reserved.